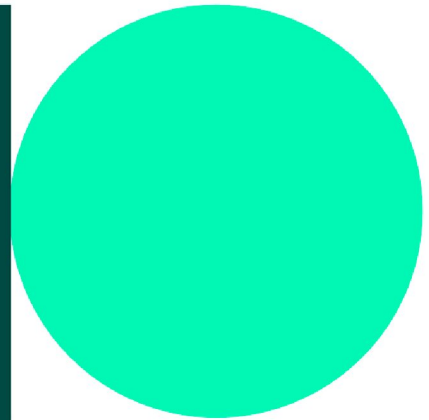

Strategi for å fremme gode oppvekstvilkår i Oslo

www.oslo.kommune.no

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Bakgrunn	3
3. Oppvekststrategi	4
4. Forholdet til eksisterende satsninger og strategier.....	5
5. Kunnskapsgrunnlag	6
5.1 Utredninger, medvirknings- og innsiktsarbeid	7
5.2 Behov for samordning av kommunens tjenestetilbud for barn, unge og deres familier.....	7
5.3 Et utvalg tilbud og tjenester i kommunen	9
6. Formål og veivalg.....	11
6.1 Veivalg 1: Kommunen skal sikre at virksomhetene har kunnskap, strukturer og handlingskompetanse som gjør de i stand til å identifisere risikoutsatte barn og unge på et tidlig tidspunkt	12
6.1.1 Tidlig innsats og forebygging	12
6.1.2 Kunnskap og kompetanse.....	12
6.1.3 Medvirkning på individnivå	13
6.1.4 Taushetsplikt	14
6.2 Veivalg 2: Kommunen skal sikre tverrfaglig tverrsektorielt samarbeid til det beste for barn, unge og deres familier.....	14
6.2.1 Planer og strategier	14
6.2.2 Helhetlig ledelse	15
6.2.3 Medvirkning på systemnivå.....	16
7. Videre oppfølging av strategien	16
7.1 Handlingsplaner.....	16
7.2 Koordinerende enhet, koordinator, barnekoordinator og individuell plan.....	17
7.3 Ivaretagelse av samordningsplikten i praksis	17
7.4 Samarbeidsavtaler	17
7.5 Innovasjon og digital teknologi.....	17
7.6 Virksomhetsstyring.....	18
8. Kilder	19

1. Innledning

Oslo skal være en varm og inkluderende by med plass til alle, der tjenestene møter barn og unges behov. Vi skal aktivt utjevne forskjeller og bygge sterke fellesskap, slik at alle innbyggere i Oslo får like muligheter til å leve gode og meningsfulle liv. En by med små forskjeller og tillit mellom folk er en bedre by for alle.

Barn og unge skal ha en trygg og inkluderende oppvekst med samarbeidende og likeverdige tjenestetilbud uavhengig av funksjonsevne, etnisitet, religiøs tilhørighet, seksuell legning og bosted. Tidlig innsats, gode universelle- og individrettede tilbud er viktige i det forebyggende og helsefremmende arbeidet med barn og unges oppvekstvilkår.

God byutvikling med universell utforming og trygge nabolag, der det er tilrettelagt for grøntarealer, fritidsarenaer og møteplasser er viktig i arbeidet med å sikre gode oppvekstvilkår, god helse og livskvalitet for barn, unge og deres familier. Byens, og særlig nabolagets fysiske utforming og sosiale kvaliteter kan bidra til inkluderende fellesskap med økt deltagelse i aktivitet, opplevelse av trygghet, trivsel og tilhørighet.

2. Bakgrunn

I forbindelse med oppvekstreformen som trådte i kraft 01. januar 2022 ble det inntatt en ny bestemmelse i barnevernsloven § 15-1 første ledd. Bestemmelsen tydeliggjør kommunens ansvar med å fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsvansker, og kommunens ansvar for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier. Målene i reformen blir kun oppnådd gjennom endringer i hele oppvekstsektoren. Derfor blir barnevernsreformen i tillegg omtalt som en oppvekstreform.

Lovbestemmelsens andre ledd stiller krav til at bystyret skal vedta en helhetlig plan for kommunens forebyggende arbeid.

Barnevernsloven § 15-1:

- *Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsvansker. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier.*
- *Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide.*

Oppvekstreformen og endringene i barnevernsloven må sees i sammenheng med at Stortinget har vedtatt endringer i 14 andre velferdstjenestelover som trådte i kraft 01. august 2022.

Endringer i 14
velferdstjenestelover:

- Helse- og omsorgstjenesteloven
- Spesialisthelsetjenesteloven
- Psykisk helsevernloven
- Tannhelsetjenesteloven
- Pasient- og brukerrettighetsloven
- Barnevernsloven
- Barnehageloven
- Opplæringsloven
- Privatskoleloven
- Sosialtjenesteloven
- NAV-loven
- Krisesenterloven
- Familievernkontorloven
- Integreringsloven

Endringene omfatter blant annet harmonisering og styrking av reglene om samarbeid og individuell plan, innføring av en samordningsplikt for kommunen ved ytelse av velferdstjenester, innføring av en rett til barnekoordinator, samt utvidelse av helse- og omsorgstjenestens ordning med lovpålagte samarbeidsavtaler. I denne sammenheng regnes også skole som en velferdstjeneste, da endringen også er tatt inn i opplæringsloven.

Lovendringene skal bidra til å styrke positive faktorer og forhold hos barn, unge og deres familie, både på individnivå, mellommenneskelig nivå og systemnivå. Dette samsvarer med barnekonvensjonen og konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Barnekonvensjonen gir barn egne rettigheter, for eksempel rett til utdanning (art. 28), helsehjelp (art. 24) og lek og fritid (art. 31). Barnekonvensjonens art. 12, 3 og 20 ivaretar barns og unges rett til å bli hørt i saker som omhandler dem, at man skal vurdere barnets beste og barnets rett til beskyttelse og omsorg.

Barnekonvensjonen beskytter også barnets rett til et familieliv i art. 9. Konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) art. 7 omhandler barn med nedsatt funksjonsevne og fremhever blant annet at barn med nedsatt funksjonsevne skal kunne nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut og på lik linje med andre barn.

Byrådet legger barnekonvensjonen og CRPD til grunn for sitt arbeid.

3. Oppvekststrategi

Oppvekststrategien er utarbeidet med bakgrunn i og med hensikt å imøtekomme lovkravet i barnevernsloven § 15-1 og endringene i velferdslovgivningen.

Målgruppen for strategien er de velferdstjenestene som er omfattet av lovendringene og retter seg mot

- ledere og ansatte i tjenester og sektorer som har ansvar for og/eller arbeider med oppfølgingen av barn, unge og familier
- barn, unge og deres familier

Da Oslo består av 15 bydeler og bydelsutvalg, etater, et byråd og bystyre, legges den helhetlige planen etter § 15 -1 frem for bystyret som en strategi, med føringer om at bydelene og etatene skal utvikle lokale handlingsplaner i henhold til lovendringene og i tråd med strategiens formål og veivalg.

Strategien angir retning for hvordan det forebyggende og tverrfaglige samarbeidet skal fungere til det beste for barn, unge og deres familier og hvordan dette bør organiseres i Oslo kommune:

Formål:

- Oslo kommune skal arbeide forebyggende, tverrfaglig og sektorovergripende for å sikre barn og unge en god og trygg oppvekst.

Veivalg:

1. Kommunen skal sikre at virksomhetene har kunnskap, strukturer og handlingskompetanse som gjør de i stand til å identifisere risikoutsatte barn og unge på et tidlig tidspunkt.
2. Kommunen skal sikre tverrfaglig tverrsektorielt samarbeid til det beste for barn, unge og deres familier.

4. Forholdet til eksisterende satsninger og strategier

Strategien skal bidra til at kommuneplanens mål, eksisterende satsninger og strategier sees i sammenheng og å ytterligere støtte samordning av kommunens tjenestetilbud i arbeidet med å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker.

Strategien bygger på relevante planer og strategier på kommune- og virksomhetsnivå som blant annet, Kommuneplanen for Oslo, Kvalitetsreform for Oslos barnevern, Strategi for utvikling av Oslo som en traumeinformert by 2022 – 2030, En psykt bra by – Strategi for psykisk helse i Oslo og Strategisk plan for rusfeltet i Oslo.

Oppvekststrategien støtter kommuneplanens visjon om at Oslo skal være en varmere by, med mål om at alle barn skal ha en trygg oppvekst som bidrar til like muligheter, og kommuneplanens fokus på tidlig målrettet innsats overfor barn og unge, samt tillitsbasert styring og ledelse og en effektiv organisering da dette er viktig i arbeidet med å sikre gode oppvekstsvilkår for barn og unge.

Kommunens ansvar for å fremme gode oppvekstsvilkår finner vi også i folkehelselovgivningens pålegg om lokal samfunnsutvikling, i kommunal planlegging og folkehelseovens prinsipp om «helse i alt vi gjør». Dette prinsippet legger opp til at helsefremmende og forebyggende arbeid bør jobbes ut fra et tverrsektorielt perspektiv og forankres i hele kommuneorganisasjonen.

Strategien skal gjennom føringer for kommunens arbeid med tidlig innsats, forebygging og samarbeid bidra til å fremme FNs bærekrafts mål om god helse og livskvalitet, god utdanning og mindre ulikhet.

I arbeidet med operasjonalisering av de strategiske føringene skal følgende satsninger og handlingsplaner legges til grunn:

Områdesatsingene i Oslo (2017 -2026), *Oslohjelpe*, *Nye familier*, *Handlingsplan mot vold i nære relasjoner*, *Handlingsplan mot hatefulle ytringer og holdninger 2020-2023*, *Handlingsplan mot*

menneskehandel i Oslo kommune, Handlingsplan for personer med funksjonsnedsettelse, Stolt og fri – handlingsplan for kjønn- kjønnsuttrykk og seksualitetsmangfold, Program for rusfeltet i Oslo 2021-2024, Legeplan for Oslo kommune 2020-2024.

Det arbeides nå med flere byrådssaker, handlingsplaner og Oslostandarder som vil få betydning for operasjonalisering av denne strategien og må ses hen til i utviklingen, oppfølgingen og evalueringen av lokale handlingsplaner.

Eksempelvis:

- Byrådssak - *Folkehelsestrategi for Oslo 2023-2030*
- Byrådssak - *Strategi for kvalitet i Oslos barnehager*
- Byrådssak - *Strategi for utjevning av sosiale forskjeller i Oslo*
- *Oslostandard for SaLTo samarbeid*
- *Oslostandard for samarbeid med barn i barnevernet*

Gjennom nevnte satsninger og strategier synliggjør kommunen prinsipper, prioriteringer og veivalg som er førende for velferdstjenestenes arbeid med å fremme gode oppvekstvilkår for barn og unge.

Strategien må for øvrig ses i sammenheng med sektorspesifikke føringer, lovverk og relevante satsninger nasjonalt, samt gjeldende rundskriv og retningslinjer for samarbeid.

5. Kunnskapsgrunnlag

Oslo er ulikhetens by, med levekårsforskjeller mellom ulike grupper og geografiske områder. Det er ulikheter mellom- og innad i bydeler med tanke på alderssammensetning, sosioøkonomiske kjennetegn, innvandrerandel og boligtype.

Dette innebærer at det kan være store sosiale og økonomiske forskjeller over til dels små geografiske områder, og at befolkningen i ulike områder i byen har ulike sett av utfordringer og muligheter.

Oslo har en forholdvis stor andel barn og unge som vokser opp i fattigdom. For landet som helhet bor det flest barn i familier med lavinntekt i Oslo. Det er store forskjeller mellom bydelene og innad i bydeler, og ikke alle som vokser opp i lavinntektsfamilier opplever levekårsutfordringer.

Levekårsutfordringer og utenforskap kan medføre økt risiko for mobbing, utfordringer i skolen, dårligere fysisk og psykisk helse, dårlige boforhold, hyppigere flytting og mindre vennekontakt.

Barn, unge og deres familier med de største levekårsutfordringene, og familier med barn og unge med utviklingshemming og/eller funksjonsnedsettelse er gjerne de som mottar eller har krav på flest offentlige tjenester og ytelser. Samtidig vet vi at disse innbyggergruppene ofte kan oppleve relasjonen til tjenesteapparatet som ukoordinert og krevende å forholde seg til. En bedre samordning av tjenester vil derfor være særlig viktig for disse familiene.

5.1 Utredninger, medvirknings- og innsiktsarbeid

Oppvekststrategien bygger på flere større nasjonale utredninger, medvirknings- og innsiktsarbeider med gode og utfyllende kunnskapsgrunnlag, herunder forarbeidene til barnevernsloven og velferdslovsendringene.

Når det gjelder Oslo kommunes kunnskaps- og verdigrunnlag vises det blant annet til satsninger, strategier og handlingsplaner som fremhevet i kapittel 4. Disse utgjør kunnskapsgrunnlaget for denne strategien, med tilhørende mål og tiltak som er egnet til å fremme gode oppvekstvilkår for barn og unge.

Origo Oslo har på oppdrag fra byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap og byrådsavdeling for helse, eldre og innbyggertjenester foretatt en kunnskapssammenstilling av innsats og utfordringer knyttet til kommunens arbeid med barn og unge med sammensatte oppfølgingsbehov. Kunnskapssammenstillingen ble ferdigstilt april 2023 og inngår som en del av kunnskapsgrunnlaget i strategien.

5.2 Behov for samordning av kommunens tjenestetilbud for barn, unge og deres familier

Et sterkt og godt samarbeid på tvers av sektorer for barn og unge er en forutsetning for å nå målene i strategien, øvrige strategier og satsninger i Oslo kommune, samt målene i Kommuneplanen. Uten et slikt samarbeid kan målene bare nås stykkevis og delt.

Det skjer mye godt forebyggende arbeid i Oslo, men det er fremdeles utfordringer med å få dette til på en god måte. Tilgjengelig kunnskap peker på utfordringer knyttet til det å tenke helhetlig og å samordne innsatsen på tvers av fagområder og virksomheter.

Tverrfaglig samarbeid mellom ulike profesjoner kan være utfordrende, blant annet fordi de ulike profesjonene ikke kjenner hverandres mandat, føringer og struktur godt nok. Dette kan være til hinder for å få til omforente og samordnede tiltak til barn, og deres familier (FAFO-rapport 2020:02).

Tilgjengelig kunnskap, tilbakemelding fra høringsinstanser og dialogmøter i kommunen peker på at forvaltningen av taushetsplikten ofte legger begrensninger på arbeidet med tidlig identifisering av utfordringer og samarbeid. Samarbeidet oppleves gjerne som særlig vanskelig når tjenester som er underlagt ulike regler, skal samarbeide om å løse oppgaver.

Justis- og beredskapsdepartementets veileder *“Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder (2023)”* tar for seg reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt innenfor de fleste forvaltningsområdene, og skal være til støtte og hjelp i opplæring og når konkrete spørsmål oppstår i samarbeidet.

Arbeids- og velferdsdirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet har utarbeidet veilederen *«Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier»*. Veilederen omtaler bestemmelsene om velferdstjenestenes plikt til å samarbeide uten at samarbeidet er knyttet til en enkelt sak (samarbeid på systemnivå), plikten til å samarbeide i enkeltsaker (samarbeid på individnivå), samordningsplikt for kommunen, rett til barnekoordinator og retten til individuell plan (IP).

Veilederen er utarbeidet med hensikt å forklare bestemmelsene nærmere, tydeliggjøre ansvar og myndighet, samt å gi veiledning om hvordan pliktene kan ivaretas og være et praktisk verktøy for implementering av de nye eller endrede bestemmelsene.

Samordningsplikt

Kommunens samordningsplikt lovfester et ansvar for kommunen til å sørge for at den enkelte tjenestemottaker får et samordnet tjenestetilbud. Samordningsplikten innebærer blant annet at en kommunal tjeneste får hovedansvaret for samordningen av tjenestene. I mange tilfeller er det klart hvilken velferdstjeneste som har ansvar for å samordne tjenestetilbudet, for eksempel når en tjeneste har mest å gjøre med barnet eller ungdommen. Dersom tjenestene er usikre eller uenige om hvilken tjeneste som skal ivareta samordningen, er det kommunens ansvar å avgjøre hvilken kommunal tjeneste som skal samordne tjenestetilbudet. Det overordnede ansvaret ligger til bydelsdirektør i henhold til bydelsreglementet § 3-2 nr. 3.

Koordinerende enhet, koordinator, barnekoordinator og individuell plan

Plikten til å etablere koordinerende enhet i kommunene er utdypet i forskrift om habilitering, rehabilitering og koordinator § 6. Med bakgrunn i Oslo kommunes organisering er det etablert en koordinerende enhet i hver bydel.

Ifølge forskriftens § 16 skal kommunen tilby koordinator for pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2.

Koordinatoren skal sørge for nødvendig oppfølging av den enkelte pasient eller bruker. Barn og unge med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til å få utarbeidet individuell plan (IP). Utfordringer knyttet til IP er at mange foresatte eller ungdommer i liten grad kjenner til IP og at enda færre vet at de har krav på en slik plan (Helsedirektoratet, 2019). Koordinator skal sikre samordning av tjenestetilbudet og fremdrift i arbeidet med individuell plan.

Kommunen har per 1. august 2022 plikt til å oppnevne barnekoordinator etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 a. Rettigheten om barnekoordinator gjelder for familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester (Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5 c).

Kommunens samordningsplikt må ses i sammenheng med bestemmelsene om barnekoordinator. Dersom det er oppnevnt barnekoordinator, skal barnekoordinatoren sørge for samordning av tjenestetilbudet. Andre velferdstjenester har plikt til å samarbeide med barnekoordinator når samarbeidsplikten på individnivå er utløst.

Barnekoordinator - og alminnelig koordinator

Retten til barnekoordinator forutsetter at:

- barnet eller ungdommen har alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne
- barnet eller ungdommen har behov for både helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester
- barnet eller ungdommen er under 18 år
- barnekoordinator kan oppnevnes før fødsel

Vilkår for rett til alminnelig koordinator:

- barnet eller ungdommen har behov for helse- og omsorgstjenester.

- Det er ikke et tilsvarende vilkår om psykisk og/eller fysisk tilstand som for barnekoordinator for å ha rett til alminnelig koordinator
- Det er ingen øvre aldersgrense for alminnelig koordinator

(Kilde: Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5)

5.3 Et utvalg tilbud og tjenester i kommunen

Det er primært i de innbyggerrettede tjenestene som i helsestasjon- og skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom, barnehage, PPT, skole, NAV, barnevern, tannhelsetjenesten og hos fastlegene mye av det forebyggende arbeidet skjer i praksis og hvor behovet for tverrfaglig samarbeid mellom virksomhetene er nødvendig for å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår.

Byrådet har iverksatt flere satsninger for å bedre levekår og utjevne sosiale forskjeller blant barn og unge i Oslo. Bedre levekår, inkludering, og deltagelse er bidrag til å styrke livene til barn, unge og deres familier og bidrar til å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker.

Eksempelvis kan her nevnes satsninger på gratis deltids plass i AKS på 1.-4. trinn som skal bidra til økt inkludering i skolen og utjevning av sosiale forskjeller, Områdesatsingene i Oslo (2017 -2026), spesielt delprogram oppvekst og utdanning som skal forbedre tjenester på oppvekst- og utdanningsfeltet. Utvikling og etablering av Oslohjelpa som et gratis lavterskeltilbud som skal legge til rette for at barn, unge og deres familier får rask og riktig hjelp når de har behov for det og økt satsning på sommerjobber som sikrer at flere unge får nødvendig arbeidslivserfaring.

Kommunen har videre utviklet flere viktige forbyggende tilbud til barn og unge som blant annet Ung Arena, UngInfo, sommerskolen og jobbtiltak for unge, samt ulike prosjekter for oppsøkende arbeid.

Oslostandarder som verktøy for faglig standard

Oslo kommune har gjennom Oslostandarder gitt tjenestene et verktøy for tverrfaglig samarbeid. En Oslostandard er ett av byrådets verktøy for å styre på faglig kvalitet, bidra til å sikre gode rutiner, strukturer og likeverdige tjenester. Eksempelvis har kommunen vedtatt *Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehagen, skole og AKS*, *Oslostandard for samarbeid mellom skole og barneverntjeneste*, *Oslostandard for et inkluderende leke- og språkmiljø og Oslostandard for pårørendesamarbeid*. Gjeldende Oslostandarder fremgår til enhver tid på Oslo kommunes nettsider, under styrende dokumenter og skal således være lett tilgjengelige for virksomhetene.

Bedre tverrfaglig innsats (BTI)

Flere bydeler har iverksatt ulike samhandlingsmodeller, et eksempel på dette er samhandlingsmodellen *Bedre tverrfaglig innsats (BTI)* med fokus på etablerte samarbeidsstrukturer og felles rutiner for samarbeid. Hensikten med BTI modellen er å bidra til helhetlig og koordinert innsats uten at det blir brudd i oppfølgingen.

Nye Familier

Kommunen har innført Nye Familier som en integrert del av bydelens forebyggende og helsefremmende innsats. Tilbudet gis til alle som venter sitt første felles barn, til alle som får barn i Norge for første gang, til adoptivforeldre og til flerbarnsfamilier med utvidet behov.

Oslohjelpa

Oslohjelpa, som er etablert i alle bydeler, er et gratis lavterskeltilbud som skal legge til rette for at barn, unge og deres familier får rask og riktig hjelp når de har behov for det. Oslohjelpa består av ansatte med ulik fagbakgrunn som jobber tverrfaglig og samarbeider på tvers av tjenester i bydelen.

Kultur og fritid

De kommunale fritidstiltakene i regi av bydelene og i skolen er viktige møteplasser for barn og unge. Oslo har lagt vekt på å styrke den «kulturelle grunnmuren» ved lavterskel, gratis møteplasser (bibliotek, kulturhus, fritidsklubber), et styrket tilbud gjennom Kulturskolen og Den kulturelle skolesekken, flere idrettsanlegg for breddeidrett og egenorganisert aktivitet, og at man kobler barn og unges kultur- og fritidstilbud til arenaer der barn og unge allerede er, som skoler, nærmiljøanlegg for idrett og annen aktivitet og fritidsklubber.

Fritidstilbudene til barn og unge i deres nærmiljø er sentrale for å fremme inkludering og fellesskap og redusere levekårsforskjeller. Fritidstilbudene kan også virke forebyggende på utvikling av bruk av rusmidler og kriminalitet.

Kriminalitetsforebyggende arbeid

I Oslo kommune er det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet organisert gjennom SaLTo-modellen, der bydel, skole og politiet er hovedaktørene.

Politirådet i Oslo har et overordnet ansvar for sentrumssamarbeidet om en tryggere by og er styringsgruppe for SaLTo. Politirådet har som formål å utveksle informasjon, etablere felles problemforståelse og få kunnskap som er av betydning for de prioriteringer og beslutninger som foretas innenfor den enkelte sektor. Politirådet er sammensatt av representanter fra politisk og administrativ ledelse i Oslo kommune og ledelsen ved Oslo politidistrikt.

Målet med SaLTo-modellen er at kommunens barn og unge skal få riktig hjelp til riktig tid, av et hjelpeapparat som samarbeider godt på tvers at etater og faggrupper. Sektorene møtes regelmessig for å utveksle kunnskap og erfaringer, og bli kjent med hverandres arbeidsmåter og kulturer, slik at det blir enklere å drive målrettet forebygging. Gjennom SaLTo-modellen skal ressursene samordnes for å jobbe for en koordinert og helhetlig oppfølging i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet.

En evaluering av SaLTo-modellen ble ferdigstilt våren 2022. En sentral observasjon i evalueringen viser at det er en manglende forståelse for og eierskap til samarbeidet blant både bydelenes tjenester og de eksterne samarbeidspartnerne. Videre oppleves det som ønskelig at det kommer tydeligere signaler fra både Politirådet og SaLTo-sekretariatet ut til bydelene når det gjelder organisering, plassering av koordinator og prioriteringer. I lys av denne evalueringen utarbeides det nå en Oslostandard for SaLTo-samarbeidet.

Bedre samhandling og en helhetlig utvikling av helse- og omsorgstjenester

Etableringen av helsefellesskap mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten skal understøtte bedre samhandling og en helhetlig utvikling av helse- og omsorgstjenesten. Oslo bystyre vedtok i 2021 en samarbeidsmodell og avtale for Helsefellesskap Oslo gjeldende for kommunen og Oslos fire lokalsykehus. Helsefellesskap Oslo har som formål å bedre

samarbeidet særlig rettet mot sårbare pasienter som barn og unge, personer med alvorlig psykiske lidelser og rusproblemer, pasienter med kroniske lidelser og skrøpelige eldre.

Nasjonalt forløp for barnevern kan beskrives som grunnmuren i satsingen for bedre helsehjelp for barn i barnevernet og skal tilbys/ være tilgjengelig for alle barn det opprettes undersøkelse for, barn med hjelpetiltak og barn som bor i fosterhjem og institusjon. Forløpet inneholder en beskrivelse av ansvar, oppgaver og samarbeid mellom den kommunale barneverntjenesten, kommunale helse- og omsorgstjenesten, den fylkeskommunale tannhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten for barn og unge.

Konsultasjonsteam

Som støtte til virksomhetenes arbeid med tidlig intervensjon og for å sikre kunnskap som bidrar til at tjenestene iverksetter rett tiltak til rett tid, har kommunen etablert og inngått samarbeid om flere konsultasjonsteam. Herunder kan nevnes Aline konsultasjonsteam for sped- og småbarn 0-3 år som er et veiledningstilbud for ansatte som jobber med små barn.

Konsultasjonsteamet ved Statens barnehus Oslo tilbyr konsultasjoner når det er bekymring for om barn og unge kan være, eller står i fare for å bli utsatt for vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Teamet bistår også i saker med barn og unge, som utøver skadelig seksuell atferd. Alle ansatte som er usikre på eller har mistanke om at barn eller ungdom kan være utsatt for vold eller seksuelle overgrep kan henvende seg. Konsultasjonsteam bistår i form av drøfting, råd og veiledning.

6. Formål og veivalg

Gjennom denne strategien fremmer Oslo kommune på overordnet nivå en tydelig retning for kommunens arbeid med å fremme gode oppvekstvilkår.

Strategien skal bidra til at intensjonene i lovverket og i eksisterende planer, strategier og satsninger som omhandler barn og unges oppvekstvilkår, blir oppfylt og at aktuelle sektorer, etater og tjenester arbeider tverrfaglig og sektorovergripende for å sikre barn og unge en god oppvekst.

Formål:

- Oslo kommune skal arbeide forebyggende, tverrfaglig og sektorovergripende for å sikre barn og unge en god og trygg oppvekst.

Veivalg:

1. Kommunen skal sikre at virksomhetene har kunnskap, strukturer og handlingskompetanse som gjør de i stand til å identifisere risikoutsatte barn og unge på et tidlig tidspunkt.
2. Kommunen skal sikre tverrfaglig tverrsektorielt samarbeid til det beste for barn, unge og deres familier.

Strategien skal videre bidra til utvikling av strukturer og forankring av det forebyggende arbeidet etter barnevernsloven § 15 -1 og endringene i velferdstjenestelovgivningen i kommunens virksomheter.

6.1 Veivalg 1: Kommunen skal sikre at virksomhetene har kunnskap, strukturer og handlingskompetanse som gjør de i stand til å identifisere risikoutsatte barn og unge på et tidlig tidspunkt

Dette veivalget svarer ut elementet i barnevernsloven § 15-1 om tydeliggjøring av kommunens mål for det forebyggende arbeid, og omhandler forutsetninger for at kommunens virksomheter skal være i stand til å sikre at barn og unge som har behov for hjelp identifiseres på et tidlig tidspunkt.

Kommunen skal ha et godt og trygt tiltaksapparat som jobber lavterskel, forebyggende og samarbeidende på tvers av sektorer og tjenester, og i samarbeid med ideelle aktører.

6.1.1 Tidlig innsats og forebygging

Godt forebyggende arbeid krever at vi starter tidlig og handler helhetlig og langsiktig. Gode fellesskapsløsninger er et sentralt utgangspunkt for tjenestenes arbeid med å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår.

Gjennom arbeidet med Barnehjernevernet og satsninger og strategier som blant annet Nye familier, Områdesatsingene – delprogram oppvekst og utdanning, Oslohjelpe, Folkehelseplan for Oslo, kvalitetsreform for Oslos barnevern og Strategi for utvikling av Oslo som en traumeinformert by, synliggjør kommunen grunnleggende prinsipper, prioriteringer og veivalg som er førende for tjenestenes utvikling og innretning av det forebyggende og tverrfaglige samarbeidet.

Videre har kommunen gjennom disse satsningene og strategiene iverksatt utviklingsarbeid og tiltak med tilhørende evalueringer, som det skal ses hen til arbeidet med utvikling av lokale handlingsplaner og i videreutvikling av det forebyggende og tverrfaglige tjenestetilbudet i kommunen.

Universelle og individrettede tiltak i kommunens virksomheter skal bidra til å forebygge og å identifisere risikoutsatte barn, unge og deres familier på et tidlig tidspunkt. Innsatsen skal settes inn på alle nivå i de deler av kommunens tjenester som direkte arbeider med, eller som utøver tjenester av betydning for barn og unges oppvekstvilkår. Tydeliggjøring av aktuelle tiltak og prioriterte områder skal inngå som en del av virksomhetenes arbeid med lokale handlingsplaner.

6.1.2 Kunnskap og kompetanse

Rett kunnskap og handlingskompetanse i tjenestene er en forutsetning for at ansatte skal være i stand til å identifisere risikoutsatte barn og unge på et tidlig tidspunkt, og at forebyggende tiltak kan iverksettes på riktig nivå.

Gjennom *Strategi for utvikling av Oslo som en traumeinformert by 2022-2030* er det forankret i Bystyret at alle ansatte i kommunens innbyggerrettede tjenester skal ha kunnskap og bevissthet om omfang og konsekvenser av vold, overgrep, omsorgssvikt og øvrige

livsbelastninger, og betydningen disse har for innbyggernes helsemessige og sosiale utvikling i et livsløpsperspektiv.

Kommunen har gjennom satsningen barnehjernevernet utviklet en kompetansepakke som skal bidra til å øke ansattes grunnleggende kunnskap- og handlingskompetanse i arbeidet med å identifisere og å følge opp barn og unge som utsettes for vold, overgrep og omsorgssvikt. Arbeidet med Barnehjernevernet videreføres og videreutvikles som en del av *Strategi for utvikling av Oslo som en traumeinformert by 2022-2030*. Kompetanseplattformen er nå som et ledd i dette videreutviklet og tilpasset for opplæring i skolene.

Kunnskap og strukturer er videre nødvendig for at en tjeneste skal være i stand til å avdekke barn og unges behov for andre tjenester så tidlig som mulig, og vite hvem som har ansvaret for å gi og koordinere hjelpen. I dette arbeidet er det viktig at roller og ansvar mellom de ulike tjenestene er tydelig definert.

Kommunens velferdstjenester skal ivareta sin alminnelige veiledningsplikt innenfor sitt saksområde, med det formål å gi barn, unge og familier anledning til å ivareta sitt behov i bestemte saker på best mulig måte. Virksomhetene bør som et ledd i ivaretagelsen av sin alminnelige veiledningsplikt sikre at deres mandat og omfang av tjenestetilbud er tydelig kommunisert til innbyggerne.

Velferdstjenestene har videre en oppmerksomhetsplikt som plikter ansatte i tjenestene til å være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra kommunen. Ivaretagelse av veiledningsplikten og oppmerksomhetsplikten fordrer kunnskap som gir ansatte nødvendig handlingskompetanse i arbeidet med å sikre rett hjelp til rett tid og fra rett instans. Barnevernsøvelser ble etablert som en del av Barnehjernevernssatsningen og er et godt og viktig tiltak i arbeidet med å øke ansattes handlingskompetanse. Øvelsene gjennomføres i samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene og skal bidra til å gi ansatte praktisk trening i å oppdage og hjelpe barn og unge som utsettes for vold, overgrep og omsorgssvikt. Barnevernsøvelser som metode bør videreutvikles til også å omfatte øvrige velferdstjenester.

6.1.3 Medvirkning på individnivå

Barn, unge og deres familier skal være særlig viktige samarbeidspartnere i utforming av både universelle og individuelle tjenestetilbud. Det må i samarbeidet mellom tjenestene og i oppfølgingen av barn, unge og deres familier legges vekt på trygge overganger og kontinuitet i oppfølgingen. Virksomhetene skal videre sikre systematisk bruk av erfaringskunnskap i evaluering og videreutvikling av aktuelle tjenestetilbud.

Barn, unge og deres familier skal oppleve at det er enkelt å komme i kontakt med kommunens tjenester, og hjelpen skal oppleves som nyttig og tilpasset den enkeltes behov. Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester, har rett til barnekoordinator. Virksomhetene må innrette sitt tjenestetilbud slik at denne retten ivaretas.

I dette ligger en forutsetning om at barn, unge og deres familier er gjort kjent med de ulike velferdstjenestenes mandat og hva de kan forvente av veiledning, oppfølging og eventuelle tiltak fra de enkelte og/eller tjenesteapparatet samlet.

6.1.4 Taushetsplikt

For å sikre at taushetsplikten ikke setter begrensninger for det tverrsektorielle samarbeidet, er det viktig at forholdet til taushetsplikten avklares tidlig og at handlingsrommet i bestemmelsene om taushetsplikt utforskes.

Kommunens virksomheter skal etterstrebe og innhente samtykke til samarbeid der dette vurderes å være til barnet beste, dette da samtykke er det viktigste grunnlaget for å dele opplysninger i enkeltsaker.

Kommunens virksomheter skal sikre at det foreligger formelle samhandlingsstrukturer som tilrettelegger for anonyme drøftinger da dette kan bidra til ivaretagelse av samarbeidsplikten. De nasjonale veilederne *Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier* og *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt* vil være til nyttig støtte og hjelp i arbeidet med å utvikle tjenestene og dersom konkrete spørsmål oppstår.

6.2 Veivalg 2: Kommunen skal sikre tverrfaglig tverrsektorielt samarbeid til det beste for barn, unge og deres familier

Dette veivalget omhandler forventninger til samarbeid på tvers av etater, tjenesteområder og virksomheter og fordeling og organisering av arbeidet mellom de aktuelle virksomhetene. Dette svarer ut elementet om samarbeid mellom etatene i barnevernsloven § 15-1 andre ledd.

6.2.1 Planer og strategier

I innretningen av det forebyggende arbeidet skal kommunen utvikle gode planer og strategier som er retningsgivende for det forebyggende arbeidet og tverrfaglig samarbeid til det beste for barn og unge. Tjenesteutvikling i Oslo skal bygge på kunnskapstriangelet; kunnskap fra forskning, tjenester og innbyggere. Barn og unges kunnskap og medvirkning skal ligge til grunn for utvikling av tjenester som er rettet mot deres behov, både på individ- og systemnivå.

Felles kunnskap og godt samarbeid mellom sektorer, etater og tjenester er nødvendig for å bedre samhandling rundt barn og unge. Godt samarbeid handler om at tjenestene arbeider sammen og ser tilbudene til barn og unge i sammenheng.

For at kommunen skal oppnå målene med strategien er det viktig at virksomhetene har etablerte samarbeidsstrukturer som sikrer at arbeidet med tidlig innsats og forebygging prioriteres og utøves til det beste for barn, unge og deres familier.

De ansatte i tjenestene må snakke godt sammen, og barnets behov må være utgangspunktet for hvordan tjenesten skal samarbeide og i hvilket omfang. Dette forutsetter at tjenestene har tilstrekkelig kunnskap om andre sektors ansvar og oppgaver og at det etableres gode strukturer for tverrfaglig samarbeid.

Kunnskap om hverandre kan bidra til at tjenestene utvikler felles kultur og holdninger om hvordan man kan samarbeide. Dette forutsetter at forventningen til samarbeid er godt forankret på alle nivåer og at den enkelte ansatte føler ansvar for å samordne og koordinere tjenester.

6.2.2 Helhetlig ledelse

Helhetlig ledelse er en viktig faktor for tverrfaglig samarbeid. At lederne anerkjenner viktigheten av samarbeid i oppfølgingen av barn og unge, bidrar til å bygge god kultur for samarbeid med utgangspunkt i barn og unges behov.

Ledere har et særlig ansvar for å sikre at ansatte i tjenestene har tilstrekkelig kunnskap om andre sektors roller, ansvar og oppgaver, og at dette er tydelig avklart og forankret i det tverrsektorielle samarbeidet og i styrende dokumenter lokalt.

Som et ledd i ivaretagelsen av samarbeidsplikten på individ- og systemnivå må virksomhetene sikre at det foreligger gode rutiner som er retningsgivende for det forebyggende arbeidet og for det tverrfaglig samarbeidet med barn, unge og deres familier.

Internkontrollkravet gjelder også for samarbeidspliktene, både på system- og individnivå. Kravet om internkontroll skal bidra til å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigert.

Lederforankring og tverrsektorielle møter hvor ansatte kan dele kunnskap og erfaring er nøkkelfaktorer for godt samarbeid mellom tjenester og skal bidra til at tjenestene jobber sammen mot felles mål, følger opp og utvikler samarbeidet.

Kommunens tverrsektorielle møter på ledernivå, som for eksempel sektordirektørmøtene, oppvekstforum og etablerte fagnettverk på tvers av sektorer og faggrupper er sentrale møteplasser i kommunen som skal bidra til at virksomhetene jobber sammen om felles mål, følger opp og utvikler samarbeidet.

En aktivitet for å ivareta samarbeidsplikten på systemnivå vil være inngåelse av samarbeidsavtaler. Forpliktende samarbeidsavtaler på overordnet ledernivå vil legge føringer for samarbeid på lavere nivå. Virksomhetene må gjennomgå, evaluere og eventuelt korrigere gjeldende samarbeidsavtaler som regulerer tverrfaglig samarbeid og samordningsplikten, og sikre at de er i tråd med de nye bestemmelsene i barnevernsloven og velferdstjenestelovgivningen.

Det må videre vurderes om det er behov for å utarbeide nye samarbeidsavtaler for å sikre ivaretagelse av lovkrav og sentrale føringer. I den anledning skal det ses hen til overordnede føringer og forpliktende samarbeidsavtaler både innad i kommunen og imellom kommunale, fylkeskommunale og statlige virksomheter. Som eksempel kan avtalen om Helsefelleskap Oslo og Nasjonalt forløp for barnevern nevnes.

Behovs- og forventningsavklaringer mellom kommunale, fylkeskommunale eller statlige virksomheter er viktig i arbeidet med å sikre helhetlige og koordinerte tjenester til det beste for barn, unge og deres familier. Dette bør sikres på ledernivå igjennom etablerte samarbeidsstrukturer i form av dialog- og nettverksmøter mellom de respektive virksomhetene.

Samarbeidsplikten skal videre ivaretas gjennom aktiv bruk av aktuelle Oslostandarder som legger føringer for god faglig kvalitet og har som formål å bidra til å sikre gode rutiner, strukturer og likeverdige tjenester. Gjeldende Oslostandarder fremgår til enhver tid på Oslo

kommunes nettsider, under styrende dokumenter og skal således være lett tilgjengelige for virksomhetene.

Ledere og ansatte på alle nivåer har et særlig ansvar for at barn, unge og deres familier involveres, får medvirke og samarbeides med i utøvelsen av det tversektorielle samarbeidet både på system- og individnivå.

6.2.3 Medvirkning på systemnivå

Medvirkning på systemnivå kan sikres gjennom faste strukturer i form av etablerte brukerråd lokalt og/eller i samarbeid med Oslo kommunes sentrale brukerråd. Kommunen har fem sentrale brukerråd med det formål å sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning i kommunen.

Bruk av barnerettighetsvurderinger kan være et tiltak for å sikre at barnekonvensjonen ivaretas og at barns rettigheter i beslutningsprosesser synliggjøres. En barnerettighetsvurdering kartlegger hvilke konsekvenser et tiltak vil ha for barns ulike rettigheter. Barnerettighetsvurderingen gir nødvendig kunnskap slik at barnets beste er grundig vurdert før beslutning fattes (Barneombudet, 12. mai 2023).

7. Videre oppfølging av strategien

Kommunens føringer for videre oppfølging av strategien svarer ut elementet om fordeling og organisering av arbeidet i kommunen etter barnevernsloven § 15-1.

Med bakgrunn i Oslo kommunes organisering og styringsstruktur legges den helhetlige planen etter § 15 -1 frem for bystyret som en strategi, med føringer om at bydelene og etatene skal utvikle lokale handlingsplaner.

7.1 Handlingsplaner

Handlingsplanene på oppvekstfeltet skal utvikles med utgangspunkt i kunnskapstriangelet og være i tråd med gjeldende lovverk, kommunens styrende dokumenter, strategiens formål og veivalg. Planene skal være retningsgivende for hvordan ansvaret og samhandlingen mellom de ulike tjenestene skal forvaltes både på system- og individnivå, og være i tråd med gjeldende delegeringsfullmakter. Handlingsplanen skal videre tydeliggjøre virksomhetenes ressursmessige prioriteringer knyttet til det forebyggende arbeidet og tverrfaglige samarbeidet på oppvekstfeltet.

Innhold i de helhetlige handlingsplanene skal inkludere en beskrivelse av følgende elementer:

- Mål og forventninger til det forebyggende arbeidet og tverrfaglige samarbeidet
- Ivaretagelse av medvirkning på system- og individnivå
- Styring, ledelse og roller i samarbeidet
- Internkontroll
- Beslutningsmyndighet og økonomiske rammer
- Kompetanseutvikling og erfaringsdeling
- Samarbeidsstrukturer og tversektorielle møteplasser

- Intensjons- og samarbeidsavtaler
- Forvaltningen av oppmerksomhetsplikt, taushetsplikt, opplysningsplikt, samtykke og anonyme drøftinger
- Evaluering
- Årshjul for samarbeid
- m.m.

7.2 Koordinerende enhet, koordinator, barnekoordinator og individuell plan

Endringene i velferdstjenestelovgivningene inneholder blant annet nye bestemmelser om rett til barnekoordinator og retten til individuell plan (IP).

Kommunen vil i oppfølgingen av strategien utarbeide byomfattende rutiner for koordinerende enhet, koordinator, barnekoordinator og individuell plan.

Kunnskap om- og avklaringer knyttet til behovet for og retten til individuell plan, koordinator og/eller barnekoordinator må være sentrale i virksomhetenes prosess med utarbeidelse av helhetlig plan for det forebyggende arbeidet og tverrfaglige samarbeidet.

7.3 Ivaretagelse av samordningsplikten i praksis

Myndigheten til å avgjøre hvilken kommunal tjeneste som skal samordne tjenestetilbudet, ved usikkerhet og uenighet ligger til bydelsdirektør i henhold til bydelsreglementet § 3-2 nr. 3.

Bydelene må i utarbeidelse av lokal handlingsplan tydeliggjøre roller og ansvar slik at de ulike tjenestene og barn, unge og deres familier vet når og hvor de skal henvende seg dersom samordningen av ulike grunner ikke fungerer. Videre er det viktig at tjenestene utvikler praksis og rutiner for å innhente tilbakemeldinger fra barn, unge og deres familier på hvordan de opplever samarbeidet.

7.4 Samarbeidsavtaler

Utdanningsetaten og bydelene i Oslo vest har inngått *Intensjonsavtale for strukturert samarbeid mellom Utdanningsetaten og vestbydelene*. Avtalen har som formål å bidra til at barn og unge får koordinerte tjenester i tråd med sine rettigheter og tilpasset sitt behov og at ansatte opplever en struktur og kultur for å utøve sømløse tjenester.

Det vil ses hen til denne intensjonsavtalen i videreutvikling av samarbeidet og ivaretagelsen av samarbeids- og samordningsplikten mellom utdanningsetaten og bydelstjenestene i de øvrige bydelene i kommunen.

7.5 Innovasjon og digital teknologi

For å oppnå intensjonene i kommunens satsninger, planer og strategier som legger føringer om et sterkt og godt samarbeid på tvers av sektorer, må tjenestene utvikles og fornyes. Gjennom kommunens strategi for kunnskapsbasert utvikling, innovasjon og digital teknologi er det forankret i Bystyret at Oslo kommune skal være en kunnskapsbasert, innovativ og datadreven kommune. Tjenestene skal utvikles slik at de blir mer brukervennlige, og at de bidrar til å finne løsninger på samfunnsutfordringer.

7.6 Virksomhetsstyring

Oppfølging av at bydeler og etater oppfyller lovkravet ivaretas gjennom virksomhetsstyringen lokalt og sentralt i kommunen.

Kommunens overordnede ressursmessige prioriteringer på oppvekstfeltet er for øvrig nedfelt i budsjett med tilhørende tildelingsbrev til virksomhetene.

8. Kilder

- Barnehjernevernet - strategier og tiltak 2017-2019 (2017). Oslo kommune.
- Barneombudet (2023, 12. mai). Hvordan vurdere barnets beste i saker som berører barn generelt? <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/barnerettighetsvurdering>
- Budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026 - Byrådets budsjettforslag - Sak 1 (2023). Oslo kommune.
- Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring (2019). Oslo kommune.
- Byrådets strategiske plan for rusfeltet i Oslo (2018). Oslo kommune.
- En psykt bra by – Strategi for psykisk helse i Oslo (2020). Oslo kommune.
- Evaluering av SaLTo modellen – samarbeidsmodell for rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid overfor ungdom (2022). Oslo kommune.
- Fløtten, A. m.fl (2020). Faforrapport 2020:02 Trøbbel i grenseflatene - Samordnet innsats for utsatte barn og unge. Fafo.
- FNs konvensjon om barnets rettigheter (2003), Barne- og familiedepartementet.
- FNs barnekonvensjon i praksis: Kunnskapsgrunnlag for barnehjernevernstiltakene 1. barnevernøvelser 2. informasjon og dialog med barn og unge på deres arenaer (2023). Oslo kommune.
- Folkehelsestrategi for Oslo 2023-2030 (2023). Oslo kommune.
- Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelser 2017 - 2020 (2017). Oslo kommune.
- Handlingsplan mot hatefulle ytringer og holdninger 2020-2023 (2020). Oslo kommune.
- Handlingsplan mot menneskehandel i Oslo kommune (2018). Oslo kommune.
- Handlingsplan mot sosial ulikhet (2023). Oslo kommune.
- Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014). Oslo kommune.
- Helsedirektoratet (2023, 12. mai). Bedre tverrfaglig innsats (BTI), <https://www.forebygging.no/BTI/>.
- Kommuneplan 2015- Oslo mot 2030 - Smart, trygg og grønn (2015). Oslo kommune.
- Kvalitetsreform for Oslos barnevern (2022), Oslo kommune.
- Legeplan for Oslo kommune 2020-2024 (2020). Oslo kommune.
- Motivasjon for læring - byrådets strategi for økt motivasjon og læringsglede (2019). Oslo kommune.
- Oslo kommune (2023, 12. mai). Hjemmebesøksprogrammet. Nye familier. <https://www.oslo.kommune.no/helse-og-omsorg/helsetjenester/helsestasjon-og-vaksine/helsestasjon-for-barn-0-5-ar/#gref>. Oslo kommune (2023, 12. mai). Oslohjelpe. <https://www.oslo.kommune.no/helse-og-omsorg/barn-ungdom-og-familie/oslohjelpe/#gref>.
- Oslostandard for SaLTo samarbeid (2023). Oslo kommune.
- Oversikt over innsats og utfordringer – Barn og unge med sammensatte oppfølgingsbehov (mai 2023). Oslo kommune.
- Planstrategi for Oslo kommune 2020-2023 (2020). Oslo kommune.
- Program for rusfeltet i Oslo 2021-2024 (2021). Oslo kommune.
- Rapport. Hvor skal man begynne? Et utfordringsbilde blant familier med barn og unge som behøver sammensatte offentlige tjenester (2019). Helsedirektoratet.
- Rundskriv Q- 16/2013 - forebyggende innsats for barn og unge. Departementene.

- Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier – Nasjonal veileder (2022). Helsedirektoratet m.fl.
- Stolt og fri – handlingsplan for kjønn- kjønnsuttrykk og seksualitetsmangfold (2019). Oslo kommune.
- Strategi for kunnskapsbasert utvikling, innovasjon og digital teknologi for Oslo kommune (2022). Oslo kommune.
- Strategi for kvalitet i Oslos barnehager (2023). Oslo kommune.
- Strategi for universell utforming, revisjon av felles prinsipper for universell utforming i Oslo kommune (2022). Oslo kommune.
- Strategi for utvikling av Oslo som en traumeinformert by 2022 – 2030 (2020). Oslo kommune.
- Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder (2023). Justis- og beredskapsdepartementet.
- Vår by, vår framtid - Kommuneplan for Oslo 2018 Kommuneplanen for Oslo (2018). Oslo kommune.